

Sygn. akt III AUa 227/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka (spr.) SSO del. Aleksandra Mitros
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2018 r. w Szczecinie

sprawy (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

przy udziale V. V.

o wydanie zaświadczenia o ustawodawstwie właściwym

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 marca 2018 r. sygn. akt VI U 46/18

oddala apelację.

SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska SSO del. Aleksandra Mitros

Sygn. akt III AUa 227/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 listopada 2017 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił wydania zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej – obywatela Ukrainy V. V.. W uzasadnieniu organ rentowy podał, że Polska jest miejscem pobytu V. V., lecz nie jest miejscem jego zamieszkania.

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółka Komandytowa w K. odwołała się od tej decyzji. Wniosła o jej zmianę i ustalenie, że właściwe dla V. V. jest ustawodawstwo Rzeczypospolitej Polskiej – w zakresie zabezpieczenia społecznego, oraz o zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu podała, że V. V. jest zatrudniony w spółce jako kierowca w transporcie na terenie Unii Europejskiej. Ubezpieczony

mieszka na terenie Polski w lokalu udostępnionym przez G. M.. Opresyjne zachowanie ZUS, w sytuacji gdy ubezpieczony wykonuje pracę i płaci składki w Polsce, a jednocześnie nie ma możliwości otrzymania zaświadczenia o podleganiu w Polsce ubezpieczeniom, jest niezrozumiałe. Ubezpieczony pracuje i ma zamiar przebywać w Polsce przynajmniej przez okres obowiązującej go umowy o pracę.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu podał, że bezspornym jest, iż obywatel Ukrainy V. V. legalnie przebywa i pracuje na terenie Polski. Nie ma on jednak miejsca zamieszkania na terenie Polski w rozumieniu przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 883/2004 i Rady (UE) nr 1231/2010. Państwem zamieszkania jest państwo, w którym dana osoba stale pracuje i w którym znajduje się jej zwykły ośrodek interesów życiowych. W tym kontekście należy uwzględnić sytuację rodzinną osoby zatrudnionej. Nie bez znaczenia jest również fakt, że wskazany adres zamieszkania ubezpieczonego to adres siedziby spółki płatnika. Brak dowodu, że ubezpieczony faktycznie zamieszkuje pod tym adresem (np. umowa najmu lokalu). Wobec tego Polska jest tylko miejscem pobytu V. V., co skutkuje tym, iż brak jest podstaw do wydania żądanego zaświadczenia.

Zainteresowany V. V. poparł stanowisko płatnika.

Wyrokiem z dnia 9 marca 2018 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w G. z dnia 15 listopada 2017 r. w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do wydania „Zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego” na formularzu A1 dla zainteresowanego V. V. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej w K. (pkt I) oraz zasądził od pozwanego na rzecz odwołującej się spółki kwotę 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt II).

Sąd I instancji ustalił, że (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym pod numerem KRS: (...) w dniu 19 października 2015 r. Przedmiot działalności spółki to: transport drogowy towarów, konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli, sprzedaż hurtowa i detaliczna pojazdów samochodowych, a także części i akcesoriów do pojazdów samochodowych; działalność usługowa wspierająca transport; sprzedaż detaliczna paliw do pojazdów silnikowych na stacjach paliw; wynajem i dzierżawa pojazdów samochodowych. Spółka zatrudnia kilkanaście osób, w tym większość pracowników stanowią obywatele Ukrainy.

W dniu 7 września 2017 r. płatnik złożył w Powiatowym Urzędzie Pracy w (...) oświadczenie o zamiarze powierzenia od dnia 8 września 2017 r. do dnia 1 grudnia 2017 r. wykonywania pracy obywatelowi Ukrainy – V. V., na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego w transporcie międzynarodowym, na umowę o pracę na pełen etat, z wynagrodzeniem 2 000,00 zł brutto miesięcznie.

W dniu 13 września 2017 r. płatnik złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek o poświadczenie ubezpieczenia na formularzu A1 dla pracownika V. V..

Pismem z dnia 20 września 2017 r. organ rentowy wezwał płatnika do uzupełnienia wniosku z dnia 13 września 2017 r.

Decyzją z dnia 15 listopada 2017 r. ZUS odmówił wydania V. V. „zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej” na formularzu A1.

V. V. urodził się (...) Jest obywatelem Ukrainy. Na terenie Ukrainy mieszka jego żona i troje dzieci. Zainteresowany posiada zezwolenie na pracę w Polsce na okres do 20 lutego 2021 r. Od września 2017 r. jest zatrudniony u płatnika składek jako kierowca w transporcie międzynarodowym. Zazwyczaj wozi towar do Francji, czasami też do Niemiec. Mieszka w domu dla kierowców przyjeżdżających do pracy w Polsce, który mieści się pod adresem: K. (...), i który stanowi własność G. M.. W tym domu znajdują się trzy pokoje dla kierowców, kuchnia, toaleta i łazienka. V. V. jest zameldowany pod tym adresem. U płatnika pracuje w systemie: 2 miesiące pracy i 1 miesiąc odpoczynku,

w czasie którego przebywa na Ukrainie. W okresach, gdy V. V. świadczy pracę i nie pozostaje w okresie odpoczynku, każdy weekend spędza w Polsce pod adresem: K. (...).

Mając na uwadze powyższe ustalenia, Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd orzekający zważył, iż w okolicznościach niniejszej sprawy bezsporne było, że zainteresowany przebywa legalnie na terenie Polski, posiada zgodę na pracę w Polsce i jest zatrudniony przez polskiego pracodawcę. Spór sprowadzał się do ustalenia, czy wobec tego może podlegać polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego, a w konsekwencji, czy organ rentowy winien wydać mu zaświadczenie A1. Organ rentowy podnosił bowiem, że Polska jest wyłącznie miejscem pobytu – a nie miejscem zamieszkania V. V. – i na tej podstawie odmówił mu wydania zaświadczenia. Skarżący z kolei podnosił, że zainteresowany mieszka w Polsce i ma zamiar tu przebywać na stałe, co najmniej przez okres trwania umowy o pracę.

W pierwszej kolejności Sąd I instancji podniósł, że zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym określa ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1778; dalej jako ustawa systemowa), która już w art. 2a ust. 1 stoi na gruncie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, stan cywilny oraz stan rodzinny. Zatem nie ulega wątpliwości, że regulacjom tej ustawy podlegają co do zasady także obywatele państw obcych, którzy na terenie Polski podejmują działalność stanowiącą podstawę objęcia ich obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym. Jak stanowi przepis art. 5 ust. 2 ustawy systemowej – nie podlegają ubezpieczeniom społecznym określonym w ustawie obywatele państw obcych, których pobyt na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie ma charakteru stałego i którzy są zatrudnieni w obcych przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych, misjach, misjach specjalnych lub instytucjach międzynarodowych, chyba że umowy międzynarodowe stanowią inaczej. Jak wywiódł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 maja 2008 r., sygn. akt I UK 303/07 (OSNP 2009, nr 17-18, poz. 243) przed dniem 1 maja 2004 r. przez „pobyt o charakterze stałym” cudzoziemca rozumiało się zezwolenie na zamieszkanie lub osiedlenie się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub posiadanie statusu uchodźcy albo zgodę na pobyt tolerowany, bądź zezwolenie na pracę. W nowszym orzecznictwie, dokonując wykładni art. 5 ust. 2 ustawy systemowej, Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że stały pobyt to pobyt niezmienny w danym okresie, czyli w okresie realizacji podstawy ubezpieczenia, przy czym nie ma większego znaczenia okoliczność dotycząca tego, jaką administracyjną gwarancję prowadzenia działalności lub zapewnienie pobytu miał w Polsce obywatel państwa obcego. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2009 r., sygn. akt II UK 11/09, OSNP 2011, nr 9-10, poz. 134, z dnia 6 września 2011 r., sygn. akt I UK 60/11). Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2017 r., poz. 1226), w art. 114 ustanawiającym warunki wydania zezwolenia stanowi, że zezwolenia na pobyt czasowy i pracę udziela się, gdy celem pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest wykonywanie pracy oraz spełnione są łącznie następujące warunki: cudzoziemiec posiada: ubezpieczenie zdrowotne w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r.

o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych lub potwierdzenie pokrycia przez ubezpieczyciela kosztów leczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej; źródło stabilnego i regularnego dochodu wystarczającego na pokrycie kosztów utrzymania siebie i członków rodziny pozostających na jego utrzymaniu; cudzoziemiec ma zapewnione na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej miejsce zamieszkania.

W ocenie Sądu Okręgowego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy potwierdził, że zainteresowany miał zamiar – z racji zawarcia umowy o pracę z płatnikiem składek – co najmniej przez czas trwania umów o pracę przebywać na stałe na terenie Polski w celu świadczenia pracy zarobkowej, dającej mu źródło utrzymania i miał zagwarantowane w Polsce miejsce zamieszkania – dom, który udostępnił mu polski pracodawca. Posiadał ważne pozwolenie na pracę i pobyt na terytorium Polski, a zatem legalnie mieszkał i nadal mieszka oraz pracuje w Polsce. W świetle powyższego i przy uwzględnieniu przywołanego stanowiska Sądu Najwyższego, zdaniem Sądu orzekającego zasadnym jest wniosek, że spełniał on warunki do podlegania polskiemu ustawodawstwu na gruncie ustawy systemowej.

Sąd I instancji zwrócił także uwagę na fakt istnienia Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o zabezpieczeniu społecznym z dnia 18 maja 2012 r. (Dz.U. z 2013 r., poz. 1373), obowiązującej od dnia 1 stycznia 2014 r.,

która w art. 3 stanowi, iż ma ona zastosowanie do osób, które podlegały lub podlegają ustawodawstwu jednej lub obu Umawiających się Stron, przy czym ogólna zasada z art. 6 wskazuje, że osoba, do której stosuje się niniejszą Umowę podlega ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium wykonuje pracę, zaś zgodnie z art. 7 ust. 3 podróżujący personel przedsiębiorstwa transportowego, działającego na terytoriach obu Umawiających się Stron, podlega ustawodawstwu tej Umawiającej się Strony, na której terytorium przedsiębiorstwo jest zarejestrowane. Gdyby stosować te przepisy, występujący w sprawie zainteresowany także powinien podlegać polskiemu ustawodawstwu.

W okolicznościach niniejszej sprawy, w związku z tym, iż zainteresowany wykonywał pracę – jako kierowca w transporcie międzynarodowym – również na terenie Francji i sporadycznie na terenie Niemiec, rozważenia wymagało zatem zastosowanie w sprawie przepisów wspólnotowej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, tj. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE Nr L.04.166/1; dalej jako rozporządzenie podstawowe) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz. Urz. UE Nr L.09.284/1; dalej jako rozporządzenie wykonawcze), oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1231/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. rozszerzającego rozporządzenie (WE) nr 883/2004 i rozporządzenia (WE) nr 987/2009 na obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo (Dz. Urz. UE. L Nr 344, str. 1) – dalej jako rozporządzenie rozszerzające.

Zgodnie z art. 1 rozporządzenia rozszerzającego, rozporządzenie podstawowe i wykonawcze nr 883/2004 i nr 987/2009 mają zastosowanie do obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo, pod warunkiem, że zamieszkują oni legalnie na terytorium państwa członkowskiego i znajdują się w sytuacji, która pod każdym względem dotyczy więcej niż jednego państwa członkowskiego.

Sąd I instancji uznał zatem, że w pierwszej kolejności należało rozstrzygnąć, czy zainteresowany V. V. spełnia warunki wymienione w art. 1 rozporządzenia rozszerzającego, a w szczególności czy „zamieszkuje legalnie na terytorium państwa członkowskiego” czyli na terytorium Polski. Organ rentowy, uznając niespełnienie tego warunku, odmówił wydania zaświadczeń potwierdzających podleganie polskiemu ustawodawstwu. Oceniając ten element, Sąd orzekający przytoczył reguły jakimi kierowano się przy wydawaniu rozporządzenia rozszerzającego, a które wyrażone zostały w jego preambule. Wynika z nich, że Parlament Europejski, Rada oraz Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wezwały do lepszej integracji obywateli państw trzecich, którzy legalnie zamieszkują na terytorium państw członkowskich, poprzez przyznanie im jednolitych praw, odpowiadających możliwie jak najbardziej tym, z których korzystają obywatele Unii. Rada do spraw Wymiaru Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych na posiedzeniu w dniu 1 grudnia 2005 r. podkreśliła, że Unia musi zapewnić sprawiedliwe traktowanie obywatelom państw trzecich, którzy legalnie przebywają na terytorium państw członkowskich, oraz że bardziej energiczna polityka w zakresie integracji powinna stawiać sobie za cel zagwarantowanie im praw i obowiązków porównywalnych do praw i obowiązków obywateli Unii. Zaznaczono przy tym, że na mocy niniejszego rozporządzenia rozporządzenie nr 883/2004 i rozporządzenie nr 987/2009 powinny mieć zastosowanie tylko o tyle, o ile dana osoba już legalnie zamieszkuje na terytorium państwa członkowskiego. Legalne zamieszkanie powinno być zatem warunkiem wstępnym stosowania tych rozporządzeń.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że przepisy rozporządzenia rozszerzającego nie zawierają definicji „legalnego zamieszkania”. Natomiast w art. 1 rozporządzenia podstawowego znajdują się wskazania, że określenie „zamieszkanie” oznacza miejsce, w którym osoba zwykle przebywa (lit. j), zaś w art. 11 rozporządzenia wykonawczego określającego elementy służące ustaleniu miejsca zamieszkania, ale tylko w przypadku gdy pomiędzy instytucjami dwóch lub więcej państw członkowskich istnieje rozbieżność opinii w odniesieniu do ustalenia miejsca zamieszkania osoby, do której stosuje się rozporządzenie podstawowe, zwrócono uwagę na konieczność wspólnego porozumienia w oparciu o ogólną ocenę wszystkich dostępnych informacji dotyczących: po pierwsze, czasu trwania i ciągłości pobytu na terytorium zainteresowanych państw członkowskich, a po drugie, sytuacji danej osoby, w tym:

- charakteru i specyfiki wykonywanej pracy, w szczególności miejsca, w którym praca ta jest zazwyczaj wykonywana, jej stałego charakteru oraz czasu trwania każdej umowy o pracę;
- jej sytuacji rodzinnej oraz więzi rodzinnych;
- prowadzenia jakiegokolwiek działalności o charakterze niezarobkowym;
- jej sytuacji mieszkaniowej, zwłaszcza informacji, czy sytuacja ta ma charakter stały;
- państwo członkowskie, w którym osoba uważana jest za mającą miejsce zamieszkania dla celów podatkowych.

Zgodnie z art. 11 ust. 2 w przypadku, gdy uwzględnienie poszczególnych kryteriów w oparciu o istotne okoliczności wymienione w ust. 1 nie doprowadzi do osiągnięcia porozumienia przez zainteresowane instytucje, zamiar danej osoby, taki jaki wynika z tych okoliczności, a zwłaszcza powody, które skłoniły ją do przemieszczenia się, są uznawane za rozstrzygające dla ustalenia jej rzeczywistego miejsca zamieszkania.

Sąd I instancji zauważył nadto, że pozwany organ rentowy nie stosował procedury uzgodnień z jakąkolwiek inną instytucją zabezpieczenia społecznego, którą to procedurę określają w szczególności art. 6, 15 oraz 16 rozporządzenia wykonawczego nakazujące zwrócenie się – w przypadku istnienia wątpliwości bądź rozbieżności – do instytucji innego państwa członkowskiego. Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej opiera się na zasadzie, że osoby przemieszczające się na terytorium Unii podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego (art. 11 rozporządzenia podstawowego) i zasadą jest stosowanie jako właściwego miejsca wykonywania pracy, zaś wyjątki objęte zostały dyspozycją m.in. art. 13 ust. 1 rozporządzenia podstawowego i zgodnie z tym przepisem osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich, podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym państwie członkowskim lub jeżeli nie wykonuje znacznej części pracy w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania – ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności przedsiębiorstwa lub pracodawcy, jeżeli jest zatrudniona przez jedno przedsiębiorstwo lub jednego pracodawcę.

Przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich albo zapobieżenie sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu, a więc z punktu widzenia ustalenia ustawodawstwa istotne jest, aby w jego wyniku zainteresowany został objęty ubezpieczeniem tylko w jednym państwie członkowskim i aby mógł zrealizować ustanowione w art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego uprawnienie do wystąpienia do instytucji danego państwa członkowskiego z wnioskiem o wydanie poświadczenia na formularzu A1. Ocena takiego żądania należy do organów i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego, zaś poświadczenie ustawodawstwa na formularzu A1 jest ogólnoeuropejskim dokumentem służącym do potwierdzenia podlegania ubezpieczeniom społecznym na terenie innych krajów członkowskich Unii Europejskiej niż kraj, którego dana osoba jest obywatelem.

Już w rozporządzeniu Rady (EWG) Nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r.

w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz. UE. L Nr 149, str. 2) przepis art. 14 ust. 2a przewidywał, że osoba zwykle zatrudniona na terytorium dwóch lub więcej Państw Członkowskich, a która stanowi część personelu drogowego, która jest zatrudniona w przedsiębiorstwie wykonującym, na własny lub cudzy rachunek, międzynarodowe przewozy osób i rzeczy drogą lądową, mającym swoją zarejestrowaną siedzibę lub miejsce prowadzenia działalności na terytorium Państwa Członkowskiego, podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego. Powyższe rozporządzenie nr 1408/71 zostało zastąpione przez rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, które już w preambule stanowi, że zasady mające na celu koordynację w zakresie zabezpieczenia społecznego wpisują się w ramy swobodnego przepływu osób oraz powinny z tego tytułu przyczyniać się do podniesienia poziomu życia tych osób i warunków zatrudnienia (1); niezbędne jest poddanie osób

przemieszczających się we Wspólnocie systemem zabezpieczenia społecznego tylko jednego Państwa Członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu mających tu zastosowanie przepisów ustawodawstw krajowych oraz komplikacji, które mogłyby z tego wynikać (15); aby jak najbardziej skutecznie zagwarantować równość traktowania wszystkich osób pracujących na terytorium Państwa Członkowskiego, stosowne jest uznanie, jako ogólną zasadę, że ustawodawstwem mającym zastosowanie jest ustawodawstwo Państwa Członkowskiego, w którym zainteresowana osoba wykonuje swą pracę jako pracownik najemny lub na własny rachunek, a w przypadku gdy dana osoba zostaje objęta zakresem zastosowania ustawodawstwa państwa członkowskiego zgodnie z tytułem II niniejszego rozporządzenia, w ustawodawstwie właściwego państwa członkowskiego należy określić warunki przystąpienia do systemu oraz nabywania prawa do świadczeń, przy jednoczesnym poszanowaniu prawa wspólnotowego (17 i 17a). W określonych sytuacjach, które uzasadniają inne kryteria stosowalności, niezbędne jest odstępianie od tej ogólnej zasady, przy czym zasada stosowania jednego ustawodawstwa ma wielkie znaczenie i powinna zostać wzmocniona (18 i 18a).

Sąd Okręgowy stwierdził, że dla rozstrzygnięcia kwestii możliwości zastosowania przepisów rozporządzeń koordynacyjnych, tj. podstawowego i wykonawczego do zainteresowanego, koniecznym będzie ustalenie czy zamieszkuje on legalnie na terytorium Polski jako państwa członkowskiego Unii Europejskiej. Organ rentowy w niniejszej sprawie uznał, że pod pojęciem miejsca zamieszkania kryje się miejsce głównego ośrodka spraw życiowych i interesów. Istotnie takie zapatrywania zostały wyrażone na tle rozporządzenia Rady (EWG) nr 1408/71 w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego pracowników najemnych i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. Urz. UE.L nr 149, poz. 2), którego art. 1 lit. h stanowił, iż miejsce zamieszkania oznacza miejsce zwykłego pobytu i przyjmowano, że miarodajne dla ustalenia miejsca zamieszkania są długość oraz ciągłość zamieszkania przed podjęciem zatrudnienia, długość i uwarunkowania nieobecności, rodzaj zatrudnienia wykonywanego w innym państwie członkowskim oraz zamiar pracownika powrotu po czasie wykonywania pracy (por. wyroki (...))

w sprawach: (...), z dnia 17 lutego 1977 r., 76/76, (...) 1977/1/00315; (...),

z dnia 27 maja 1982 r., 227/81, (...) 1982/5/01991; (...), z dnia 13 listopada 1990 r., C - 216/89, (...)1990/10/I - 04163; (...), z dnia 8 lipca 1992 r., C - 216/89, (...) 1992/7/I - 04341).

Jak wyżej wskazano, zgodnie z art. 1 lit. j rozporządzenia podstawowego, zwrot „zamieszkanie” oznacza miejsce, w którym osoba zwykle przebywa. Nie ulega wątpliwości, że rozporządzenia koordynacyjne na skutek wydania rozporządzenia rozszerzającego mogą być stosowane do pewnych kategorii pracowników – obywateli państw trzecich, pod warunkiem, że legalnie zamieszkują na terytorium państwa członkowskiego, nawet jeżeli utrzymują bliskie związki z krajem swego pochodzenia. Nie bez powodu w przepisie art. 1 rozporządzenia rozszerzającego do warunku zamieszkiwania dodano element „legalnie”, zatem ten element musi być także uwzględniany przy odpowiednim stosowaniu art. 11 rozporządzenia wykonawczego z dodatkową korektą, że przepis ten ma zastosowanie do sytuacji, gdy dwie instytucje uzgadniają wspólne stanowisko, a nie do stanu, w którym jeden organ zabezpieczenia arbitralnie dokonuje oceny.

Przechodząc do kryteriów wymienionych w art. 11, Sąd I instancji zauważył, że ubezpieczony został zatrudniony przez polskiego pracodawcę w celu świadczenia stałej pracy na podstawie umowy o pracę. Płatnik zatrudnił go jako kierowcę w transporcie międzynarodowym i pracę tę świadczył zazwyczaj na terenie Francji, czasem na terenie Niemiec, ale i także na terenie Polski (choćby poprzez konieczność dojazdu do bazy firmy). W przerwach pomiędzy wyjazdami w trasę – w weekendy – przebywał tylko i wyłącznie w Polsce, przede wszystkim w miejscu zamieszkania pod adresem K. (...), razem z innymi pracownikami płatnika, z którymi spędzał wolny czas. Zainteresowany, jak i pozostali pracownicy płatnika, są zameldowani pod tym adresem. Państwem, w którym odprowadzane są podatki od ich wynagrodzeń jest Polska i tu także do ZUS odprowadzane były składki na ubezpieczenia społeczne – do czasu zwrócenia się o potwierdzenie polskiego ustawodawstwa. Pozwany w toku postępowania nie wykazał, by więzi rodzinne zainteresowanego były tak silne, aby wykluczały uznanie Polski za miejsce zamieszkania ubezpieczonego. Tym bardziej, iż wskazywał on w toku swoich zeznań, że zamierza sprowadzić rodzinę mieszkającą na Ukrainie do Polski, że chciałby, aby jego córka poszła na studia w Polsce.

W ocenie Sądu Okręgowego nie bez znaczenia jest użycie w art. 1 rozporządzenia rozszerzającego określenia „legalne zamieszkanie”, co niewątpliwie należy łączyć także z legalnym pobytem i legalnym zatrudnieniem na terytorium państwa członkowskiego. Zresztą ta okoliczność nie była w sprawie sporna. Zainteresowany V. V. posiada dokumenty uprawniające go do wykonywania przewozów międzynarodowych.

Zdaniem Sądu I instancji, wobec tych wszystkich okoliczności nie ulega wątpliwości, że zainteresowany legalnie zamieszkuje i pracuje na terenie Polski, a więc na mocy art. 1 rozporządzenia rozszerzającego winny mieć do niego zastosowanie rozporządzenia koordynacyjne. Jak już wskazano w treści uzasadnienia, zainteresowany, będąc zatrudnionym u jednego pracodawcy, tj. płatnika składek, normalnie wykonuje pracę najemną w kilku państwach członkowskich, a więc podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba pracodawcy (lub miejsce wykonywania działalności) przedsiębiorstwa lub pracodawcy – stosownie do art. 13 ust. 1 lit. b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 czyli polskiemu ustawodawstwu w zakresie zabezpieczenia społecznego. Zaakceptowanie stanowiska organu rentowego prowadziłoby do niedopuszczalnego naruszenia podstawowych zasad jakie towarzyszyły ustanowieniu przepisów koordynacyjnych, tj. stwierdzeniu, że zainteresowany nie podlega żadnemu ustawodawstwu.

Zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy wskazuje, że zainteresowany podlega polskiemu ustawodawstwu, a zatem organ rentowy winien wydać mu „zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego” na formularzu A1 z tytułu zatrudnienia u płatnika składek (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością spółki komandytowej. Tym samym, odwołujący sprostał obowiązkowi określonymu w art. 6 k.c. oraz art. 232 k.p.c., albowiem podnoszone przez niego argumenty co do wadliwości spornej decyzji ZUS znalazły potwierdzenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym.

Ustalając stan faktyczny w sprawie, Sąd Okręgowy wziął pod uwagę dokumenty zgromadzone w aktach organu rentowego i aktach sprawy, których wiarygodności strony nie kwestionowały. Dokumenty te nie budziły również wątpliwości Sądu, wobec czego zostały uznane za wiarygodne w całości. Sąd uznał za wiarygodne zarówno zeznania zainteresowanego V. V., jak i G. M., albowiem zeznania te wzajemnie się uzupełniały, tworząc logiczną całość, a nadto znalazły potwierdzenie w zgromadzonych w sprawie dokumentach. Pozwany tymczasem nie przedstawił żadnych dowodów, które podważałaby wiarygodność zeznań tych osób.

Z powyższym rozstrzygnięciem w całości nie zgodził się organ rentowy, który w wywiedzionej apelacji zarzucił wyrokowi naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w stopniu mającym istotny wpływ na wynik sprawy poprzez przyjęcie, że zainteresowany zamieszkuje na terenie Polski, a w konsekwencji, iż zaistniały przesłanki do zobowiązania organu rentowego do wydania zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego na formularzu A1 dla zainteresowanego z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika.

Wskazując na powyższe, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania oraz zasądzenie od płatnika kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych, ewentualnie, o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest prawidłowe. Sąd Okręgowy właściwie przeprowadził postępowanie dowodowe, w żaden sposób nie uchybiając przepisom prawa procesowego oraz dokonał trafnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, w konsekwencji prawidłowo ustalając stan faktyczny sprawy. Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia i rozważania prawne Sądu Okręgowego przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776 i z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720).

W rozpoznawanej sprawie bezspornym było, że zainteresowany V. V., obywatel Ukrainy, został zatrudniony przez polskiego pracodawcę – płatnika składek (...) Sp. z o.o. Sp. k. jako kierowca samochodu ciężarowego w transporcie międzynarodowym. W ramach zawartej umowy V. V. świadczy pracę na terenie kilku państw Unii Europejskiej (Francja, Niemcy, Polska). Zainteresowany jest zatrudniony legalnie, posiada pozwolenie na pracę oraz zamieszkuje na terenie Polski.

Kwestia sporna dotyczyła natomiast tego, czy organ rentowy winien wydać zaświadczenie A1 w związku z tym zatrudnieniem. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zaskarżonej decyzji z dnia 15 listopada 2017 r. odmawiającej wydania zaświadczenia stwierdził, iż pomimo dopełnienia formalności pozwalających na legalne świadczenie pracy na terenie Polski, brak jest podstaw do wydania żądanego zaświadczenia w sytuacji gdy, pobyt na terenie Polski ma wyłącznie związek z wykonywaną pracą.

Na wstępie rozważań wskazać należy, iż zasady ustalania właściwego ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego regulują przepisy:

- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 166 z 30 kwietnia 2004 r., str. 1, z późn. zm.);
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 284 z 30 października 2009 r. z późn. zm.);
- rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1231/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. rozszerzającego rozporządzenie (WE) nr 883/2004 i rozporządzenie (WE) nr 987/2009 na obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo (Dz. Urz. UE Nr L 344 z 29 grudnia 2010 r.).

Zgodnie z art. 1 rozporządzenia nr 1231/2010, przepisy rozporządzenia (WE) nr 883/2004 i rozporządzenia nr 987/2009 mają zastosowanie do obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo, jak również do członków ich rodzin i osób pozostających przy życiu po ich śmierci, pod warunkiem, że zamieszkują oni legalnie na terytorium państwa członkowskiego i znajdują się w sytuacji, która pod każdym względem dotyczy więcej, niż jednego państwa członkowskiego.

Tak więc, z brzmienia powołanego przepisu wynika, że to instytucja państwa członkowskiego dokonuje oceny przesłanki warunkującej rozszerzenie rozporządzenia (WE) nr 883/2004 i rozporządzenia (WE) nr 987/2009 na obywateli państw trzecich, którzy nie są jeszcze objęci tymi rozporządzeniami jedynie ze względu na swoje obywatelstwo. Przesłanką warunkującą takie działanie jest legalne zamieszkiwanie obywatela państwa członkowskiego na terytorium państwa członkowskiego. Użycie zwrotu „legalne zamieszkiwanie” – bez dodatkowych warunków i bliższego sprecyzowania – w odniesieniu do terytorium państwa członkowskiego, oznaczać musi poddanie kontroli legalności zamieszkiwania przepisom krajowym tegoż państwa. W polskim porządku prawnym, zgodnie z art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2013 r., poz. 1650 ze zm.), zezwolenia na pobyt czasowy i pracę wyposażają cudzoziemca w prawo świadczenia pracy, na warunkach określonych w tym zezwoleniu. W art. 114 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. wyrażony został wymóg, by cudzoziemiec miał zapewnione miejsce zamieszkania na terytorium Polski. Sformułowanie „miejsce zamieszkania” jest celowo użyte, by zróżnicować sytuację prawną ubiegającego się o to zezwolenie od sytuacji cudzoziemca zapraszanego i ubiegającego się o zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego WE, w przypadku którego ustawodawca odniósł się do posiadania prawa do lokalu mieszkalnego (odpowiednio art. 53 pkt 3 oraz art. 219 ust. 2 ustawy o cudzoziemcach).

W realiach niniejszego sporu wskazać należy, iż płatnik składek V. Sp. z o.o. Sp. k. dokonał koniecznych formalności związanych z zatrudnieniem zainteresowanego na terenie RP, tj. złożył w Powiatowym Urzędzie Pracy w (...) oświadczenie o zamiarze powierzenia od dnia 8 września 2017 r. do dnia 1

grudnia 2017 r. wykonywania pracy obywatelowi Ukrainy – V. V., na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego w transporcie międzynarodowym, na umowę o pracę na pełen etat, z wynagrodzeniem 2 000,00 zł brutto miesięcznie oraz złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek o poświadczenie ubezpieczenia na formularzu A1 dla pracownika V. V.. Ponadto płatnik w toku postępowania przed organem rentowym przedstawił kserokopię aktualnej wizy zainteresowanego oraz oświadczył, iż

z V. V. wiąże plany na dalszą wieloletnią współpracę, dlatego też odpowiednio wcześniej składać będzie wnioski o dalsze pozwolenie na pobyt oraz pracę (na dzień 25 września 2017 r. pracownik miał złożone dokumenty do Wojewody (...)) o zezwolenie typu A na pracę – k. 18 akt ZUS). Nadto, co istotne, zainteresowany posiada miejsce zamieszkania w domu dla kierowców przyjeżdżających do pracy w Polsce, który mieści się pod adresem: K. (...), i który stanowi własność G. M. (prezesa zarządu spółki V.) – V. V. jest zameldowany pod tym adresem.

Zatem – w świetle przedstawionej regulacji prawnej oraz przedłożonych przez stronę dokumentów – nie budzi wątpliwości, iż zainteresowany posiada miejsce zamieszkania na terytorium Polski, zaś jego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i praca były legalne.

Opisany efekt wykładni logiczno-językowej odpowiada celowi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1231/2010, ujętego w jego preambule, jako lepsza integracja obywateli państw trzecich, którzy legalnie zamieszkują na terytorium państw członkowskich, poprzez przyznanie im jednolitych praw, odpowiadających możliwie jak najbardziej tym, z których korzystają obywatele Unii (pkt I).

Wobec powyższego, podnieść należy, iż kryteria wskazane w art. 11 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. mają w niniejszej sprawie jedynie charakter pomocniczy. Zgodnie zaś z art. 11 ust. 1 rozporządzenia 987/2009 w przypadku, gdy pomiędzy instytucjami dwóch lub więcej państw członkowskich istnieje rozbieżność opinii w odniesieniu do ustalenia miejsca zamieszkania osoby, do której stosuje się rozporządzenie podstawowe, instytucje te ustalają na podstawie wspólnego porozumienia ośrodek interesów życiowych zainteresowanego w oparciu o ogólną ocenę wszystkich dostępnych informacji dotyczących istotnych okoliczności, które mogą obejmować

w stosownych przypadkach: a) czas trwania i ciągłość pobytu na terytorium zainteresowanych państw członkowskich; b) sytuację danej osoby, w tym charakter i specyfikę wykonywanej pracy, w szczególności miejsce, w którym praca ta jest zazwyczaj wykonywana, jej stały charakter oraz czas trwania każdej umowy o pracę; jej sytuację rodzinną oraz więzi rodzinne; prowadzenie jakiegokolwiek działalności o charakterze niezarobkowym; w przypadku studentów – źródło ich dochodu; jej sytuację mieszkaniową, zwłaszcza informację, czy sytuacja ta ma charakter stały; państwo członkowskie, w którym osoba uważana jest za mającą miejsce zamieszkania dla celów podatkowych. Podkreślić należy, że zainteresowany V. V. posiada zezwolenia na pobyt czasowy i pracę w RP, wykorzystuje zezwolenia, pracując w spółce (...) na warunkach określonych w zezwoleniu, jego wynagrodzenie za pracę jest opodatkowane i oskładkowane w RP, pracodawca udostępnia mu mieszkanie, w którym przebywa poza czasem pracy. W mieszkaniu tym śpi, odpoczywa, przygotowuje i spożywa posiłki. Co istotne, zainteresowany zamierza osiedlić się w Polsce wraz z rodziną. Nie powinno zatem budzić wątpliwości, że w okresie objętym sporem zainteresowany zamieszkiwał na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (por. wyroki Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 maja 2018 r., III AUa 205/18 oraz z dnia 1 sierpnia 2018 r., III AUa 2358/17).

Mając na uwadze wyniki przeprowadzonego postępowania dowodowego, Sąd Okręgowy trafnie stwierdził, że zainteresowany w sprawie pracownik płatnika składek (...) Sp. z o.o. Sp. k. – V. V. – obywatel Ukrainy, przebywa w Polsce z zamiarem stałego pobytu. Jak wynika z zebranych dowodów – w szczególności z zeznań zainteresowanego – wiąże on swoje plany życiowe z osiedleniem się na stałe na terytorium RP i sprowadzeniem swojej rodziny z Ukrainy. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie ulega zatem wątpliwości, iż zasadnym jest wydanie w stosunku do zainteresowanego zaświadczenia o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej na formularzu A1, w sytuacji niekwestionowania przez organ rentowy spełnienia przez niego pozostałych warunków.

Odnosząc się do podniesionego przez apelującego zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., w tym miejscu wskazać należy, że skarżący, chcąc kwestionować prawidłowość ustaleń sądu co do stanu faktycznego, winien każdorazowo wykazać, iż miało miejsce uchybienie zasadom logicznego myślenia lub doświadczenia życiowego, gdyż tylko one mogą stanowić o naruszeniu zasad wskazanych w art. 233 § 1 k.p.c. Jednocześnie, subiektywne przekonanie strony o tym, którym dowodom należy przyznać wiarę oraz przekonanie strony o odmiennej ocenie poszczególnych środków dowodowych, nie może być podstawą kwestionowania swobodnej oceny dowodów dokonywanej przez sąd. Nadto wskazać należy, iż nawet w sytuacji, w której z dowodów można wywieść wnioski inne niż przyjęte przez sąd, to do naruszenia wskazanego przepisu może dojść tylko wtedy, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu jest sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego czy też nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych. Tylko wtedy ocena dowodów przeprowadzona przez sąd może być skutecznie podważona (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 lutego 2015 r., V ACa 590/14, LEX nr 1667526).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego skarżący nie zdołał w jakikolwiek sposób podważyć ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie przez Sąd I instancji. Sformułowane w treści apelacji zarzuty skierowane przeciwko ustaleniu przez Sąd Okręgowy, że zainteresowany V. V. podlega polskiemu ustawodawstwu, a zatem organ rentowy winien wydać mu „zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego” na formularzu A1 z tytułu zatrudnienia u płatnika składek (...) Sp. z o.o. Sp. k., są nieuzasadnione i stanowią jedynie polemikę z prawidłową oceną zgromadzonego materiału dowodowego. Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku bardzo szczegółowo odniósł się i wyjaśnił wszystkie sporne kwestie, jakie zaistniały w niniejszej sprawie. Argumentacja przedstawiona przez Sąd Okręgowy jest w ocenie Sądu Apelacyjnego wyczerpująca i odnosi się do wszystkich aspektów sprawy. Argumentacji tej apelujący nie zdołał w żaden sposób podważyć.

Powyższe ustalenia i rozważania jednoznacznie wskazują, że w sprawie nie doszło do naruszenia tak prawa procesowego, jak i prawa materialnego, które mogłyby skutkować uwzględnieniem wniosków apelacji.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego jako nieuzasadnioną.

SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska SSO del. Aleksandra Mitros